

Planen upprättad:
2017-10-05

Handläggare: Marika Delvret Rektor
Tele:0522-697159
Mail:marika.delvret@uddevalla.se

Likabehandlingsplan för Sommarhemsskolan

Förslag för läsåret: 2017-2018 beslut på tidigt APT

Ett handlingsprogram för att motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling mot elever i skolans alla verksamheter som är: Sommarhemsskolan F-6 som innehåller grundskola och fritidshem.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. Inledning**
- 2. Skolans värdegrund**
- 3. Mål och åtgärder**
- 4. Beskrivning av skolan och dess enheters specifika förutsättningar för likabehandlingsarbetet**
  - 4.1 Utvärdering av FÖREGÅENDE LÄSÅRS mål och åtgärder/aktiviteter*
  - 4.2 Mål och åtgärder/aktiviteter INNEVARANDE läsår*
- 5. Kartläggning av situationen vid skolan**
  - 5.1 Beskriv skolans olika verksamheter*
- 6. Att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter – så här arbetar skolan**
  - 6.1 Vid kartläggningen av skolans olika verksamheter har följande framkommit*
- 7. Att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling**
  - 7.1 Så här beskriver skolan sitt förebyggande arbete*
  - 7.2 Så här medverkar barn/elever i det förebyggande arbetet*
- 8. Att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling**
- 9. Att upptäcka, anmäla, utreda och dokumentera uppgifter om trakasserier och kränkande behandling**
  - 9.1 Att upptäcka*
  - 8.2 Att anmäla*
    - 9.2.1 Vad gör jag som barn/elev om jag upplever/upptäcker diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling?*
    - 9.2.2 Vad gör jag som vuxen (förälder, anhörig, personal m.m.), om jag upplever/upptäcker diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling?*
    - 9.2.3 Så här anmäler personalen kränkning/diskriminering till rektor/förskolechef*
    - 9.2.4 Så här anmäler rektor/förskolechef utredning om kränkning/diskriminering till huvudmannen*
  - 9.3 Utredning, åtgärder och dokumentation*
- 10. Att åtgärda trakasserier och kränkande behandling**
  - 10.1 Så här arbetar skolan med att åtgärda trakasserier och kränkande behandling*
- 11. Klagomålshantering samt tillsyn över att bestämmelserna följs**

Bilaga 1 - Relevanta lagar och styrdokument

Bilaga 2 – Definitioner och begrepp

Bilaga 3 - Blanketter

1. Inledning

Diskrimineringslagen och 6 kapitlet i skollagen har till syfte att skydda barn och elever mot kränkningar av deras värdighet. **Diskriminering och kränkande behandling är förbjudet.** Kränkningar kan förekomma i form av diskriminering, trakasserier eller genom kränkande behandling. Verksamheterna måste bedriva ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt att förbygga och förhindra att trakasserier och kränkande behandling sker. Om det trots allt händer har verksamheterna en skyldighet att utreda och vidta åtgärder för att förhindra att det upprepas.

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamhetens arbete med dessa frågor ska dokumenteras. Plan mot diskriminering och plan mot kränkande behandling har i verksamheten sammanförts till en gemensam plan benämnd "Likabehandlingsplan". I denna plan beskriver verksamheten hur man arbetar med dessa frågor. Styrdokument, definitioner och begrepp m.m. finns som bilagor i slutet av detta dokument.

2. Skolans värdegrund

2.1 Skolans värdegrund är trivsel, glädje och trygghet. Vi arbetar med elevernas värdegrund sedan hösten 2015 med rubriken VETA vilket är en förkortning av **V**ärdeskapande, **E**ngagerade, känner **T**illit till sin egen förmåga och är **A**utonoma i sitt lärande och agerande. Arbetslagen bestämmer effektmål för att utveckla denna värdegrund hos eleverna och utvärderar och dokumenterar på arbetslagen. Ett förbättrat språkbruk är ständigt ett tidigt mål vid terminstart, vänskapstema ett annat exempel på VETA-måls arbete.

Under Läsåret 2017/2018 arbetar vi med slogan "Laget före jaget" med syfte att främja individen känsla av att ingå i ett tryggt grupsammanhang, känsla att andra bryr sig om mig. Dessutom arbetar vi i klassrummet med kooperativt lärande strategier för att höja måluppfyllelsen genom lärande i samarbete med elev-elev, elev-personal. Även inom elevhälsan arbetar vi med att stödja grupperna och anpassningar för måluppfyllelse på gruppnivå.

Föräldrars medverkan och inflytande är lika viktigt som elevernas därför skapade vi ett förväntansdokument under klassmötet vi hade i september där, föräldrar, elever och personal beskrev och diskuterade förväntningar på varandra.

3. Beskrivning av hur framtagande, spridning, utvärdering m.m. av planen sker

3.1 Under läsåret samlar vi underlag, följer upp och dokumenterar i vårt systematiska kvalitetsarbete där personal, elever och vårdnadshavare är delaktiga. Exempel på detta är;

- Arbetslagsmöten
- APT
- Elevhälsoteam
- Enkäter

- Elevintervjuer
- Elevråd
- Föräldramöten och föräldraråd

I maj/juni sker utvärdering

I augusti tas förslag fram till nya mål

I september samverkas dessa mål med elever och vårdnadshavare på föräldramöte.

Klasslärare/mentor har diskuterat i klass. Fritidshem diskuterar i sin verksamhet. Innehållet i planen och möjlighet till påverkan av den. På elevråd har valda delar lyfts med rektor.

3.2 Likabehandlingsarbetet och planen behandlas i alla klasser/verksamheter i uppstartsveckan varje läsår. Skolans ordningsregler är kopplade till planen, ordningsreglerna ska vara väl kända i hela verksamheten. All personal får diskutera innehållet i planen på APT samt var den finns på T-data vilket är personalens gemensamma mapp för information. Personal från annan förvaltning (kök, vaktmästeri mm) informeras separat. Planen finns även i vikariepärm samt i introduktion för nyanställda.

3.3 Information om planen sprids på föräldramöte tidigt på höstterminen. Då rektor som ett led i planen går igenom ordningsregler och konsekvenstrappan om elev bryter mot ordningsregler. På samma möte visas den presentation som all personal går igenom med sina elever i skolstart och vad kränkning och diskriminering är. Planen anslås på hemsidan och Unikum, ordningsregler och plan tas upp på föräldramöte och föräldraråd.

3.4 Planen utvärderas och revideras i maj-juni. Inför det fångas elevers och personals åsikter upp i enkäter, diskussioner i forumgrupper och intervjuer med elever och lärare. Rektor ansvarar. Arbetet pågår över hela läsåret. Planen fastslås en bit in i september.

4. Mål och åtgärder

4.1 Utvärdering av FÖREGÅENDE LÄSÅRS mål och åtgärder/aktiviteter

Mål	Åtgärd/ aktivitet	Ansvarig	Hur ska åtgärden/ aktiviteten genomföras och följas upp?	Hur ska åtgärden/ aktiviteten utvärderas ?
Ökad trygghet och trivsel	fadderverksamhet	Pedagogerna F-6	Via planering i arbetslag och uppföljning där.	Utvärdering på APT
Förbättra vårt arbete med att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda för att upptäcka kränkningar och trakasserier	Vi har genomgång av de dokument som ska användas i uppstarten med all personal. Exempelmallar ligger på T att följa. Vi går också igenom konfliktlösningsmetoden vi använder.	Trygghetsgruppen, alla personal	Genom planering i a-lagen och på samverkansgrupp	Utvärdering APT

Litteraturseminarie i skolverkets stödmateriel. ”främja, förebygga, upptäcka och åtgärda för att upptäcka”	Vi har inläsning och skriftlig reflektion för alla. Utifrån tankarna och förslagen på aktiviteter och åtgärder gör vi ett urval på APT som sen genomförs.	Trygghetsgruppen, alla personal	Genom planering i a-lagen och på samverkansgruppen	Utvärdering APT
--	---	---------------------------------	--	-----------------

4.2 Mål och åtgärder/aktiviteter INNEVARANDE läsår 2017-2018

Mål	Åtgärd/aktivitet	Ansvarig	Hur ska åtgärden/aktiviteten genomföras och följas upp?	Hur ska åtgärden/aktiviteten utvärderas?
Ökad trygghet och trivsel	”Laget före jaget” Tillsammans lyckas vi!	All personal F-6	Via planering i arbetslag och uppföljning där.	Utvärdering på APT
Ökad trygghet och trivsel	Alla former av kränkningar utreds och åtgärdas i enlighet med planen för arbetet mot kränkningar och kapitel 6 i skollagen.	All personal, rektor	Vid varje händelse skrivs en kränkningsanmälan och vid behov görs en utredning med bedömning av händelsen och åtgärder för att komma tillrätta.	Utvärdering Årlig rapport och inlämning enligt rektors årshjul, samt i jan och juni av skolpersonal.
Bättre tryggare raster, fler elever tillgång till alla ytor	Skapa en plan för vilken klass som har tillgång till planerna	All personal F-6	Schema skapas och sätts upp i korridor, rastvärdar stöttar. Utrustning t ex basketboll, handboll har köpts in.	Löpande och justeras efter hand. Samt vid läsårsslut.
Få syn på förväntningar på varandra	Dokument tas fram gemensamt på klassmöte med vårdnadshavare, elever och personal.	Elevråd, rektor och alla	Förslag hämtades in på klassmöte, diskuterades på elevråd och gallrades till en sida på APT. Skickas ut via Unikum och anslås i klasser.	Läsårsslut

5. Beskrivning av skolan och dess enheters specifika förutsättningar för likabehandlingsarbetet

5.1 Somarhemsskolan är en nybyggd skola men fina lokaler och en genomtänkt plan för att gynna trygghet och studiero. På F-6 finns det 6 fritidsavdelningar och klasserna är två-parallelliga. F-6 flyttade in i klasserna höstterminen 2013. För den verksamheten ansvarar rektor Marika Delvret. Verksamheterna finns i 2 delar av skolans lokaler men många delar är gemensamma. Rektorerna samverkar och strävar mot att vara en enhetlig skola anpassad efter de olika åldersgruppernas behov.

- Antal barn/elever: F-6 har ca 330 elever varav 210 går på fritids. Eleverna på skolan har en kulturell mångfald men andelen elever med svenskt ursprung är i majoritet. Elevernas familjer kommer från olika socioekonomisk och studievän bakgrund. Elever bor i stadens centrum, i ytterområden men även på ladsbygd både öster och söder om Uddevalla. Några fåtal elever kommer ifrån andra skolors upptagningsområde. Skolan ligger nära till skog, hav, stadskärna och kollektivtrafiken är lättillgänglig. Skolan har alltså många möjligheter att utforska både närområde och andra delar av Uddevalla. Skolan och fritidsverksamhet har elever i grundskola och grundsärskola vilket innebär att eleverna på skolan har en bred inlärningssituation.
- Andelen pojkar och flickor är ca hälften.
- En helt nybyggd/nyrenoverad skola gör att den fysiska miljön är ren och snygg. Planeringen i skolan är att skapa lugna trygga ytor för eleverna. Man har en egen hemvist som elev där andra inte har tillträde. Indelningen är: F-3, 4-6. Skolgårdarna är separerade mellan F-6 och 7-9. Även om det är 2 verksamheter så finns flera kontaktytor. Eleverna har 2 gemensamma matsalar, idrottshall, bild-, slöjd- och musiksalar.

6. Kartläggning av situationen vid skolan

6.1 Vid kartläggningen av skolans olika verksamheter har följande framkommit:

Fritids och f-6:

Det är inte trevlig stämning på skolgården på fotbollsplan och vid spel i kingrutorna. Elever svarar att de känner att man inte bryr sig om dem i klassen, källa brukarenkät, inspektionsenkät.

7. Att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter – så här arbetar skolan

7.1 Ett främjande arbete för att nå trygghet för alla elever på skolan bedrivs på många plan i skolarbetet och på fritidsavdelningarna. Främst sker det genom personalens kunnighet i frågorna. Rektor ansvarar för utbildning och kompetenssärkring hos personal men även för att styrdokument uppdateras och är levande i verksamheten. Varje läsår börjas med att personalen blir uppdaterad i sina kunskaper och om sina skyldigheter i det främjande arbetet. Varje klassförstärare har i uppdrag att med sin klass kartlägga, informera och bygga hållbara relationer mellan elev och personal.

Trygghetsgruppen på F-6 arbetar med att inventera, analysera och åtgärda farliga/riskfyllda platser. Den stöttar i arbetet med att lösa svåra konflikter, i dialog med elever, vårdnadshavare och personal. Går in och stöttar i arbetet mot kränkningar som mobbning eller annat kränkande beteende.

7.2 Hela skolan arbetar med samtal och diskussioner regelbundet i det dagliga arbetet och ämnesövergripande. Vi har klassråd och varje klass diskuteras inbördes hur man ska vara mot varandra och vilka särskilda överenskommelser just den klassen ska ha. I elevrådet lyfts vissa gemensamma frågor och beslut fattas om åtgärder av rektor.

På f-6 använder vi oss av kamratsamtal i klasser där många konflikter sker och gör samarbetsövningar både på lektionstid och friluftsdagar.

8. Att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

8.1 Arbetar aktivt med likabehandlingsplanen. Elevhälsa finns med i verksamheten. Personal är mån om relationsskapande aktiviteter. Gemenskapsbyggande aktiviteter motverkar mobbning mer än att leta syndabockar. Rastvärdar som stöttar i lek på rast motverkar utanförskap på rasten.

8.2 Elever och Medarbetare arbetar aktivt med likabehandlingsplanen på lektioner och klassråd/elevråd. Eleverna får pröva att leda och hjälpa varandra i såväl lek som samarbete kring arbetsuppgifter/grupparbeten på lektionstid. På klassråd diskuteras hur en bra kamrat är och hur man kan hjälpa en klasskamrat.

9. Att upptäcka, anmäla, utreda och dokumentera uppgifter om trakasserier och kränkande behandling

9.1 Att upptäcka

En trygg och nära relation mellan personal och elev skapar förtrolighet och möjlighet för eleven att berätta om någon elev upplever trakasserier eller kränkande behandling. Kunnig och lyhörd personal upptäcker om elever far illa i skolan. Nära och öppen dialog med vårdnadshavare ger kunskaper om elevernas upplevelser och eventuell otrygghet och utsatthet. Vi har god tillsyn på uteraster och annan fri lek. Personalen är informerad om vilka blanketter som ska användas. Lathundar är framtagna för att hjälpa ny personal i hur dokumentationen kan se ut.

9.2 Att anmäla

9.2.1 *Vad gör jag som barn/elev om jag upplever/upptäcker diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling?* Berätta för den personal du har bra kontakt med eller den du upplever bäst lyssnar på din berättelse. Du kan också berätta för dina föräldrar och be dem kontakta skolan om det känns lättare.

9.2.2 *Vad gör jag som vuxen (förälder, anhörig, personal m.m.) om jag upplever/upptäcker diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling?* Kontakta omgående skolan i första hand klassföreståndare/mentor. I andra hand någon i elevhälsan eller rektor.

9.2.3 *Så här anmäler personalen kränkning/diskriminering till rektor/förskolechef.* Uddevalla grundskola har gemensamma rutiner och blankett för anmälan från personal till rektor om elev upplever kränkning.

9.2.4 *Så här anmäler rektor/förskolechef utredning om kränkning/diskriminering till huvudmannen* Vid upplevd kränkning ska rektor anmäla skriftligt till huvudman att utredning startar på enheten. Huvudman är barn och utbildnings ordförande.

9.3 *Utredning, åtgärder och dokumentation* Rektor ansvarar för att utredning genomförs. Vanligtvis är det elevens klassföreståndare/mentor som ansvarar för att kränkningen utreds. Utredningen ska leda fram till bedömning och eventuella åtgärder. Intervjuer sker i ett utforskande och neutralt klimat för berörda elever. Vårdnadshavare informeras om utredningen och kan även förekomma som uppgiftslämnare. Vanligt är att själva utredningen ger en tydligare bild för alla inblandade och kan även tydliggöra det inträffade på ett sätt som löser situationen. Men det kan även leda fram till åtgärder för de inblandade som kan innebära ett långsiktigt arbete både på individ och organisationsnivå. Utredningen dokumenteras och delges rektor. I vissa situationer kan det även bli aktuellt med skolans disciplinära åtgärder, anmälan till socialtjänst och/eller polis.

10. Att åtgärda trakasserier och kränkande behandling

10.1 *Så här arbetar skolan med att åtgärda trakasserier och kränkande behandling.* Vanligast att komma åt kränkningar och trakasserier är samtal med berörd elev. Samtal med ett reflekterande inslag. Uppföljning av dessa samtals för att säkerställa att önskad effekt nås. Vi kan också omfördela bemanning och förstärka den i olika situationer eller miljöer såsom korridor och skolgård eller duschrum. Skulle personal uppträda kränkande mot elev sker en särskild utredning av rektor som innebär att även lagstiftning för personal träder i kraft.

11. Klagomålshantering samt tillsyn över att bestämmelserna följs

Om du är missnöjd över hur verksamheten hanterat ett ärende om kränkning ska du i första hand vända dig till rektorn. Om du inte är nöjd med rektors åtgärder kan du vända dig till verksamhetschefen för grundskola/grundsärskola som är rektorns chef.

Om du ändå inte är nöjd med hanteringen kan du vända dig till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet. De har tillsyn över att bestämmelserna i skollagen följs. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att bestämmelserna i diskrimineringslagen följs.

Klagomålsrutiner/blanketter ska bifogas vid beslut eller kan hämtas på Uddevalla.se

Kontaktuppgifter:

Rektor: Marika Delvret

Verksamhetschef grundskola/grundsärskola: Peter Madsen

Barn och elevombudet (BEO)

E-post: beo@skolinspektionen.se

Telefon: 08-586 080 00

-BEO informerar om den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling och ger råd om hur lagen skall användas.

-BEO hjälper barn och elever tillrätta så att de kommer till rätt ombudsman i de fall ombudet själv inte kan ta hand om ärendet.

-BEO följer upp ärendet.

-BEO företräder barnet eller eleven i domstol i en skadeståndsvist.

Diskrimineringsombudsmannen

Box 3686

103 59 Stockholm

e-post: do@do.se

Telefon: 08-120 20 700

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter. Det gör myndigheten främst genom att se till att diskrimineringslagen följs.

Målet för arbetet är ett samhälle där människors lika rättigheter och möjligheter respekteras – oavsett kön, könsidentitet och könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Bilaga 1

Relevanta lagar och styrdokument

Syftet med diskrimineringslagen

1 §

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Syftet med bestämmelserna i skollagen om kränkande behandling

6 kap 1 §

Detta kapitel har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Läroplan (2011) för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

På sidan 13 framgår följande riktlinjer:

Alla som arbetar i skolan ska

- Medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen,
- I sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor
- Aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper och
- Visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt

Arbetskyddsstyrelsens författningssamling (AFS 1993:17):

(Observera att denna föreskrift gäller i skolan likaväl som på andra arbetsplatser. Eleverna är jämställda med andra arbetstagare enligt Arbetsmiljölagen.)

2§

Arbetsgivaren skall planera och organisera arbetet så att kränkande särbehandling så långt som möjligt förebyggs.

3§

Arbetsgivaren skall klargöra att kränkande särbehandling inte kan accepteras i verksamheten.

Bilaga 2

Definitioner och begrepp

Elev och barn

Med elev avses den som utbildas eller söker till annan utbildning än förskola som regleras i skollagen. Med barn menas den som deltar i eller söker till förskolan eller annan pedagogisk verksamhet enligt 24 kapitlet skollagen.

Huvudman

Den som är huvudman för skollagsreglerad verksamhet, det vill säga den ansvariga kommunala nämnden eller styrelsen för fristående verksamheter. I diskrimineringslagen används begreppet utbildningsanordnare. I denna plan används dock begreppet huvudman för både begreppen.

Mobbning

Begreppet mobbning förekommer inte i lagarna. Mobbning är en form av kränkande behandling eller trakasserier som innebär en upprepad negativ handling där någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag.

Kränkande behandling

Med kränkande behandling menas ett uppträdande som utan att ha samband med någon diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Kränkande behandling är när någon eller några kränker principen om alla människors lika värde. Kränkningar är uttryck för makt och förtryck. Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. Det kan utföras av och drabba såväl barn som vuxna. En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande. En viktig utgångspunkt är att den enskildes upplevelse av kränkning alltid måste tas på allvar, och inte får avfärdas.

Kränkningarna kan vara:

- fysiska (t.ex. att bli utsatt för slag och knuffar),
- verbala (t.ex. att bli hotad eller kallad hora, böj),
- psykosociala (t.ex. att bli utsatt för utfrysning, ryktesspridning),
- text- och bildburna (t.ex. klotter, brev och lappar, e-post, **msn, sms och mms, internet?**).

Diskriminering och diskrimineringsgrunderna

Direkt diskriminering

Direkt diskriminering innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan. För att det ska röra sig om diskriminering ska missgynnandet ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som i praktiken missgynnar ett barn eller en elev av skäl som har samband med en viss diskrimineringsgrund (exempel: samma mat serveras till alla trots att någon behöver annan mat på grund av religion).

Likabehandling

Med likabehandling menas att alla barn eller elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon av diskrimineringsgrunderna. Det innebär dock inte alltid att alla barn och elever ska behandlas lika (se indirekt diskriminering).

Diskrimineringsgrunderna:

- Kön (att någon är kvinna eller man) Även den som avser att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet omfattas av denna diskrimineringsgrund.
- Könsoverskridande identitet eller uttryck (menas att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön).
- Etnisk tillhörighet (nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande).
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionshinder (varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå).
- Sexuell läggning (homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning)
- Ålder (uppnådd levnadslängd).

Trakasserier

Trakasserier innebär ett handlande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier innebär ett handlande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Sexuella trakasserier behöver inte ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna.